

**Kultur- og
dannelseinstitutioner i en
verden af løgne,
ved Søren Mørk Petersen**

Fritidssamrådet torsdag den 26. januar 2017

HELSINGØR KOMMUNES

HELSINGØR
KOMMUNE

Kultur- og dannelsesinstitutioner i en verden af løgne

Søren Mørk Petersen, Bibliotekschef Helsingør Kommune
Formand for koordinationsgruppen, Danskernes Digitale Bibliotek
10 år i biblioteksbranchen,
Forsker i digitale medier (cand. mag, PhD)

Hvorfor er Kultur- og dannelsesinstitutioner vigtige?

Folkebiblioteker, folkeoplysning, aviser og medier, folkeskolen, universiteter, museer, teatre, foreningslivet osv.

Opstod samtidigt med oplysningstiden og den borgerlige klasse

Ideen om at mennesket er et frit individ som ved hjælp af sin driftighed og viden, skaber samfundet ved at foretage valg og handlinger

Alle individer skal have muligheden for at stemme på et oplyst grundlag i et demokrati

Offentligheden skal fungere som et korrektiv til Staten

Udvikling af offentligheden og kultur- og dannelsesinstitutioner

De første aviser kom i 1620

Folkeskolen oprettet i 1814

Højskolerne opstod fra 1844 og frem

Folkeoplysningsforbundene (AOF 1924 og frem, LOF og FOF efter 1945 og frem)

Folkebibliotekernes udvikling

Private lejebiblioteker - Slutningen af 1700tallet og frem (datidens Mofibo etc.)

Stiftsbiblioteker omkring 1800 – udelukkende teologi, historie og filologi

Slutningen af 1800tallet almuebiblioteker – rettet mod den fattigere del af befolkningen

1881 – staten og kommunerne begynder at støtte biblioteker økonomisk

Med loven i 1950 bliver det gratis for alle at benytte bibliotekerne – den gyldne periode

Leje, betale eller gratis?

1750 – 1950: Betaling

1950 – 2010: Gratis / Den gyldne periode

2010 – i dag: Gratis og betaling (Mofibo, Zetland, Føljeton, betalingsmure på alle aviser, Storytel, Spotify, Netflix, HBO, TV2 Play osv.)

Gratis, ja men

Situationen i dag er at folkebibliotekerne ikke kan stille alt til rådighed

” Folkebibliotekernes formål er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger, tidsskrifter, lydbøger og andre egnede materialer til rådighed såsom musikbærende materialer og elektroniske informationsressourcer, herunder internet og multimedier.”

Biblioteksloven af 2010

Dilemma I: Forskellen mellem at kunne stille til rådighed og den konkrete mediebrug hos befolkningen

Dilemma II: Adgangen til korrekt information og viden har aldrig været vigtigere i dagens samfund, men folkebibliotekerne kan give adgang til færre og færre ting

Hvorfor er det vigtigt at gentænke kultur- og dannelsesinstitutioner?

Succesen er overvældende - befolkningen har aldrig været mere uddannet

Betingelserne for at opfylde oplysningstidens idealer burde være optimale ift. dannelsen hos den enkelte

Men offentligheden er ændret radikalt de seneste år, dvs. konteksten, eller det demokratiske rum, som kultur- og dannelsesinstitutioner danner og styrker borgere til at indgå i er ændret radikalt

Hvad er det ændret til?

En opsplittet postfaktuel offentlighed

Et postfaktuelt demokrati og samfund eller en postfaktuel offentlighed?

Hvad karakterisere vores offentlighed?

Generelt er offentligheden mere opsplittet, pga. internettet og medieudbuddet

Vi agerer i en individualiseret offentlighed på Facebook og Googles ekkokamre

Samtidig har tal og fakta aldrig fyldt så meget i offentligheden og i politik som i dag. Men tal og fakta bliver bevidst fordrejet og skjult for offentligheden.

Offentligheden anno 2017

Misinformation: Statsstyrede trollfabrikker (eksempel: Sverige)
Statskontrolleret forskning (eksempel: Danmark)
Falske nyheder (eksempel: det seneste amerikanske valg)

Statskontrolleret ytrings- og forsamlingsfrihed (eksempel: Den nye folkeoplysningslov: "foreningernes "adfærd (...) ikke må (...) underminere demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder"." Altinget, debatindlæg Per Paludan Hansen, 25.12.16)

Politisk misbrug af information og decideret løgn (eksempel: EU afstemning december 2015, Brexit, den amerikanske præsidentvalgkamp)

Hvad er konsekvensen af denne udvikling?

Vi kan ikke agere i forhold til tal og fakta da vi er udsat for en informationsoverflod og en decideret styring af tal og fakta som tilflyder offentligheden

I stedet for at basere vores demokratiske valg og handlinger på baggrund af viden og fakta, må vi agere som demokratiske borgere ved at stemme på en historie; vi ved ikke - *vi synes*

Dette åbner for demagogi og forførelse i en hidtil uset grad i de klassiske oplyste demokratier

En individualiseret og splittet offentlighed er meget nem at påvirke

Bolværket! Hvad kan vi gøre?

Erkend at vi agerer i denne virkelighed og tag det alvorligt

Debatter de ændrede vilkår; eksempel bibliotekernes situation

Hold fast i grundtankerne for hvorfor vi gør som vi gør; eksempel litteraturen

Er vi gennem vores arrangementer og programlægning med til at præge udviklingen af en post-faktuel offentlighed?

Lær ikke-brugerne at kende